

Kui Viru-Nigula Kultuurimaja juures 1983. a. detsembris «Kodupaiga» ning asutati, võeti eesmärgiks avaline uurimistegevus, eselise ekspositsiooni loomise võimalusi esialgu ei nähtud. Uurimistöös lähtuti sellest, et laavad mälestused on kiirelt ununenud ning nende säilitamiseks, kogumiseks ja töötlemiseks on viimane aeg. Võtmine käsile külade elanikkonna muutumise ja külade tühjenemise küsimuse. Andmeid saime peaaegu kõigi Viru-Nigula külanõukogu territooriumil asunud külade endise asurkonna kohta (kolmenelja külakese kohta ei olnud enam ühtegi inimest teavet andmas). Kogusime talupere-meeste nimesid, samuti hüüdnimesid ning rahvapärast folkloori. Samuti pärisime andmeid varasemas külas elanud meistrite ja käsitöölise kohta. Elanikkonna migratsiooni kohta on andmeid piisavalt ulatuslikuma uurimuse koostamiseks, lünklikud on üleskirjutused külakäsitöölise ja muu palgatööjõu kohta.

Selgus ka mõndagi kuriooset, seda just külanimede muutmise kohta ametlikus keelepruugis. Nii kaotati ära meie mail **Koila** küla nimetus, põoramata vähematki tähelepanu selle küla ajaloolisele minevikule, ja jäeti sama nimi olulise tähtsusega külakesele. Koila sai uueks nimeks **Kurna**. Tegelikult Kurna külas oli ainult mõni pere ja moonaküla, mis elanike mujale siirdumise tõttu lakkas olemast juba 20-ndatel aastatel. Samuti jäeti maha **Kuura** küla nimi, ometi oli see tuntud revolutsioonääri Alice Tisleri sünniküla. Saime ka veidi rõõmustavat teavet. Näib, et maakodude tühjenemise aeg on möödunud ja vastupidine suund märgatav.

Ulatuslik on haridus- ja kultuurilooliste materjalide kogumik. «Algkapitaliks» siin on mitmete omaaegsete TRÜ üliõpilaste (E. Selli, E. Rajari) uurimismaterjalid ja arhiiv-

viandmete kogumikud, millele on tulnud rikkalikult veel lisagi. Oleme leidnud inimesi, kelle mälus või ka kirjalikes mälestustes elavad edasi kohalikud kultuuritraditsioonid, andmed küla seltsi- ja muusikaclu algusaegade kohta. Üks niisugune leid oli Alma Mäe Kundast. Tema parandas ära mitmete uurijate poolt ilmse kontrollita sobitatud andmed kooli- ja muusikategelase Hans Krikmanni kohta.

VIRU-NIGULA KODU-UURIJAD AVAVAD koduloo- muuseumi

Viru-Nigula kultuuripärand sisaldab mitmeid üldtuntud, aga ka mõningaid unarusse vajunud kirjamehi, alates Otto Wilhelm Masingust ning lõpetades Jüri Parijõe ja Harald Suislepaga. Palju andmeid Viru-Nigula kultuuriloo kohta, kirjanduslukkude jälje jätnud inimestest on andnud meie «Kodupaiga» käsutusse tuntumaid kirjandusloolasi Oskar Kuningas.

Vanemat ajalugu uurides oleme huvitunud endise kihelkonna minevikust. Selles töös osaleb ka Vasta 8-kl. Kooli «Kodupaiga» rühm õpetaja Tuuli Rikkolase juhendamisel. Kohaliku ja juba väljasureva murde kogumisele on meid õhutanud keeleteadlane ja kirjanik Mart Mäger.

Laiadase tegevusega on end meie paigus sidunud endine koolimees, pensionär ja pedagoog ja haridustegelane Helmut Elstrok, kes uurib seni-

peremärke ja rannakaubandust minevikus.

Tagasihoidlik on alles meie panus kolhoosiajaloo jäädvustamisel, kuid ühe väga põhjaliku tööga ühismajandi asutamisele on meid rõõmistanud esimesi kohalikke kolhoosiesimehi Alfred Rikkolas.

1985. aasta suvel tegi kinnituse «Kodupaigale» endine Vasta kooli pedagoog ja nüüdne Pärnu «Kodulinna» juhte ajaloolane Eduard Rajari. Ta inventeeris ja kaardistas Viru-Nigula keskuse kalmistu, nn. kirikaita ning varustas töö fotodega säilinust. See peaks abistama meid kultuurilooliselt olulise tähtsusega kalmistu heakorrastamisel.

Teaduslikke näpunäiteid ja abi oleme saanud Eesti NSV Etnograafiamuuseumilt, Eesti Põllundusmuuseumilt, Rakvere Koduloomuuseumilt ja arheoloog Toomas Tamla NSV Teaduste Akadeemia arheoloogiasektorist.

Et endises Viru-Nigula pastoraadis, kus seni asus Vasta 8-kl. Kooli internaat, vabaneid väikeseks koduloomuuseumiks sobivad ruumid, remontis Viru-Nigula kolhoos selle ajaloolise, arhitektuuriliselt mõningat huvi pakkuva (mantelkorsten!) hoone muuseumile mineva osa. Kolhoosi abi muuseumi sisustamisel on samuti olnud tõhus.

Meie kodu-uurimisringi «Kodupaik» kolmas «Kodupaigapäev» algab laupäeval, 7. juunil kell 13 Viru-Nigula Kultuurimajas, kust pärast avasõnu siirdutakse jalutuskäigule Viru-Nigula kirikaitale, mille inventeerimist tutvustab selle töö teinu, seal edasi aga minnakse parki endise pastoraadihoone juurde. Seal leiab aset muuseumi avamistalitust, kuulatakse ettekandeid külalistelt ja autasustatakse tänuväärseid inimesi, kelle töö ja abi meile rõõmsa ja tähendusrohke päeva võimaldas.

Ella RAJARI,
«Kodupaiga» juhendaja